
Sprawozdanie z czynności naukowych

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 22, 19-38

1929

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

II.

Sprawozdanie z czynności naukowych.

Wyrazem naukowej działalności Towarzystwa były następujące Zebrania:

Wydziału I-go	8
Wydziału II-go	5
Wydziału III-go	7
Wydziału IV-go	4
Komisji Atlasu Historycznego Polski	1
Sekcji Meteorologicznej Komisji Fizjograficznej	2
Sekcji posiedzeń naukowych Instytutu Nauk Antropologicznych	12

Ogółem więc w okresie sprawozdawczym odbyło się w Towarzystwie 39 Zebrań naukowych.

A. Działalność Wydziałów.

I. Wydział I-szy odbył w okresie sprawozdawczym 8 Zebrań naukowych, na których przedstawiono następujące referaty:

1. 24.X.1928 r. Kolbuszewski Kazimierz — Problemy Melanchtonowe.
2. 28.XI.1928 r. Szober Stanisław — Przyczynki do analizy zdań bezpodmiotowych.
3. 12.XII.1928 r. Płoszewski Leon — Źródła i problemy krytycznego wydania prelekcji paryskich Mickiewicza.
4. 23.I.1929 r. Turyn Aleksander — Niektóre kwestje prozodyczne liryki greckiej.
5. 24.II.1929 r. Tretiak Andrzej — Podkład społeczny „Kupca Weneckiego” Szekspira.

6. 13.III.1929 r. Benni Tytus — Nowszy rozwój pojęcia fonemy.

7. 15.V.1929 r. Szober Stanisław — Przyczynki fonetyczne, morfologiczne i etymologiczne. Cz. I.

8. 12.VI.1929 r. Słowski Stanisław — Funkcje prefiksu *do-* w języku starosłowiańskim.

9. 12.VI.1929 r. Szober Stanisław — Przyczynki fonetyczne, morfologiczne i etymologiczne. Cz. II.

II. Wydział II-gi odbył 5 Zebrań naukowych, na których przedstawiono następujące referaty:

1. 18.I.1929 r. Łyskowski Ignacy — *Ratio naturalis* w prawie klasycznym rzymskim.

2. 4.II.1929 r. Halecki Oskar — Podróż Jana V-go do Rzymu.

3. 4.III.1929 r. Tatarkiewicz Władysław — O podziale dziejów filozofii na okresy.

4. 4.III.1929 r. Tatarkiewicz Władysław — Początki metafizyki chrześcijańskiej.

5. 4.III.1929 r. Tatarkiewicz Władysław — Descartes i Pascal.

6. 4.III.1929 r. Kormanowa Żanna — Bracia polscy (1561—1570).

7. 8.IV.1929 r. Manteuffel Tadeusz — Organizacja centralnych władz oświatowych na terenie b. Królestwa Polskiego (1807—1915).

8. 13.V.1929 r. Zanowa Jadwiga — Stanisław Grabowski, Minister Oświecenia Królestwa Polskiego. Cz. I. Początki reakcji w Polsce.

III. Wydział III-ci odbył 7 Zebrań naukowych, na których przedstawiono następujące referaty:

1. 26.X.1928 r. Karbowski Bronisław — O połączeniu przestrzeni podpajęczynówkowych z narządem słuchu.

2. 26.X.1928 r. Sujkowski Zbigniew — W sprawie lössów nowogródzkich.

3. 26.X.1928 r. Sujkowski Zbigniew — O pochodzeniu żwirów cenomańskich na zachodnim zboczu Niecki Nidziańskiej.

4. 26.X.1928 r. Sujkowski Zbigniew — Kilka nowych wierceń na kresach półn. - wschodnich.

5. 14.XII.1928 r. Sierpiński Wacław — Przyczynek do ugruntowania teorii zbiorów rzutowych.

6. 14.XII.1928 r. Poprużenko Jerzy — O rozszerzeniu funkcji Baira, określonych na podzbiorach zamkniętych.

7. 14.XII.1928 r. Mizgierówna Zofja — O strukturze lublinitu.

8. 31.I.1929 r. Sierpiński Wacław — O pewnym zagadnieniu, tyjącem się zbiorów zamkniętych płaskich.

9. 31.I.1929 r. Łaszkiewicz Antoni — Przyczynki do morfologii minerałów Tatr polskich.

10. 31.I.1929 r. Morawiecki Antoni — Obszar fosforytonośny Bukówny i Oleszowa na Opolu Małopolskiem.

11. 21.II.1929 r. Lewiński Jan i Różycki Stefan — Dwa profile geologiczne przez Warszawę.

12. 21.II.1929 r. Różycki Stefan — Międzyłodowcowe jezioro Żoliborskie.

13. 21.II.1929 r. Sierpiński Wacław — O pewnym zagadnieniu Łuzina.

14. 21.II.1929 r. Mazurkiewicz Stefan — O jądrze n-wymiarowym zbiorów niezwartych.

15. 14.III.1929 r. Żorawski Kazimierz — O układzie dwóch równań różniczkowych cząstkowych pewnej szczególnej formy.

16. 14.III.1929 r. Thugutt Stanisław Józef — O rozpuszczalności kwarcu w wodzie.

17. 14.III.1929 r. Morawiecki Antoni — Obszar fosforytonośny Oknian, Odaj, Budzynia, Delawy i Doliny na Opolu Małopolskiem.

18. 14.III.1929 r. Morawiecki Antoni — Obszar fosforytonośny Isakowa, Podwerbiec, Niezwisk, Harasymowa, Rakowca i Semenówki.

19. 14.III.1929 r. Łaszkiewicz Antoni — O mimitycie z Miedzianki.

20. 2.V.1929 r. Tarski Alfred — O funkcjach addytywnych w klasach abstrakcyjnych i ich zastosowaniu do zagadnienia miary.

21. 2.V.1929 r. Poprużenko Jerzy — O pewnej własności analitycznej funkcji rzeczywistych przedziału.

22. 2.V.1929 r. Thugutt Stanisław Józef — O roztworach koloidalnych kalcytu i aragonitu.

23. 31.V.1929 r. Ridder J. — Całka Riemann'a i miara Jordan'a.

24. 31.V.1929 r. Kantorowicz L. — O twierdzeniu Vitaliego.

25. 31.V.1929 r. Kamiński Michał — Ruch komety perjodycznej Wolffa w okresie 1884—1919.

26. 31.V.1929 r. Łaszkiewicz Antoni — Bloedyt z Kałusza.

27. 31.V.1929 r. Łaszkiewicz Antoni — O nowem polskiem złożu zeolitowem.

28. 31.V.1929 r. Thugutt Stanisław Józef — O rozpuszczalności lublinitu w wodzie.

IV. Wydział IV-ty odbył 4 Zebrania naukowe, na których przedstawiono następujące referaty:

1. 17.I.1929 r. Łukasiak Jakób — Badania anatomiczne i rozwojowe nad *Eustrongylus gigas*.

2. 17.I.1929 r. Zandowa Natalja — Oliwki opuszkowe w stanach chorobowych.

3. 17.I.1929 r. Dehnel Gustaw — Badania nad rozwojem potworów złożonych u żółwia błotnego.

4. 21.III.1929 r. Modrakowski Jerzy i Lentz R. — Zmiany czasu opadania krwinek i zawartości białka w osoczu i surowicy oraz przepuszczalności naczyń włosowatych na tle odchyień równowagi kwasowo-zasadowej.

5. 21.III.1929 r. Sikorski H. i Lentz R. — Działanie płynów odżywczych o różnem stężeniu jonów wodorowych na czynność serca żaby.

6. 21.III.1929 r. Kraczkiewicz Zygmunt — Badania nad Platyneurją.

7. 21.III.1929 r. Mackiewicz Jakób — Badania histopatologiczne nad glejakami.

8. 23.V.1929 r. Łypacewicz-Fochtowa Julja — Rozkład alkaloidów przez bakterje.

9. 23.V.1929 r. Redel-Cheftel R. — Zależność ilości gliceryny w fermentacji alkoholowej od rasy drożdży.
10. 23.V.1929 r. Szpidbaum Henryk — O typach Żydów jasnowłosych w Polsce.
11. 23.V.1929 r. Stołyhwo Kazimierz — Klasyfikacja konstytucji płciowej kobiety.
12. 13.VI.1929 r. Kobendza Roman — Stosunki fitosocjologiczne w puszczy Kampinoskiej.
13. 13.VI.1929 r. Karpowicz Karol — Przyczynęk do znajomości flory powiatu Nowogródzkiego.
14. 13.VI.1929 r. Pietkiewicz Zygmunt — Spostrzeżenia fenologiczne w Stefaninie na Ukrainie.
15. 13.VI.1929 r. Poplewski Roman — O mięśniach grzebieniastych serca.
16. 13.VI.1929 r. Grzybowski Józef — O krążeniu żylnem w mózgu i granulacji Pathioni.

B. Działalność Komisyj.

1. Komisja do badań nad historją literatury i oświaty.

Przewodniczącym Komisji był p. Gabrjel Korbut, Sekretarzem — p. Manfred Kridl.

W okresie sprawozdawczym Komisja przygotowała do druku i wydała tom III-ci swoich „Prac”; posiedzeń w tym czasie Komisja nie odbywała.

2. Komisja Atlasu Historycznego Polski.

Przewodniczącym Komisji był p. Marcelli Handelsman, Sekretarzem — p. Stanisław Arnold.

W okresie sprawozdawczym Komisja musiała niemal całkowicie zawiesić swą działalność ze względu na brak zasiłków pieniężnych, bez których praca nie może się rozwijać. Stronę metodyczną prac przygotowano na posiedzeniach Komisji w latach ubiegłych, wobec czego nie było wprost materjału dla posiedzeń, odbyło się więc tylko jedno — sprawozdawcze — dnia 5.XII.1928 r.

Jeżeli praca nie zamarła całkowicie, to tylko dzięki temu, że kilku studentów Uniwersytetu Warszawskiego podjęło się wykonać pewne prace, związane z przygotowaniem Atlasu. Stu-

denci ci nie są honorowani za swą żmudną pracę, nie mogą więc poświęcić jej tyle czasu, ileby należało. Mimo to zdołano zebrać sporą ilość materiału źródłowego, dotyczącego woj. płockiego w w. XVIII oraz (częściowo) warszawskiego i w najbliższym czasie można będzie przystąpić do wykreślenia map. Obecnie praca ta wykonywana jest, niestety, poza T. N. W., w związku z pracami geograficzno-historycznymi Uniwersytetu Warszawskiego.

3. Komisja Biblijograficzna.

Przewodniczącym Komisji był p. Stefan Demby, Wiceprzewodniczącym — p. Gabriel Korbut, Sekretarzem — p. Jan Muszkowski.

Prace Komisji, mające na celu przygotowanie do druku Biblijografji Polskiej za lata 1901—1925 (kontynuacja Biblijografji Polskiej Karola Estreichera), prowadzone były w okresie sprawozdawczym w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie oraz w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie przez specjalny zespół pracowników, wynagradzanych wyłącznie z zasiłków Departamentu Nauki i Szkół Wyższych Ministerstwa W. R. i O. P. Kartoteka, zawierająca biblijografię w stu przeszło pudłach, rozdzielana jest pomiędzy dwie powyższe biblioteki, stosownie do potrzeb pracy w każdej z nich.

W skład Redakcji Biblijografji wchodziły osoby następujące: Kierownik — p. Jan Muszkowski, pracownicy w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie: pp. Jadwiga Dąbrowska, Wanda Lubicka, Aleksandra Stokowska, Kazimierz Włodarczyk i Janina Zawistowska, pracownicy w Bibliotece Jagiellońskiej: pp. Franciszka Kalicińska (czasowo), Helena Lipska i Stefan Marczyński.

Kartoteka redakcyjna w dniu 30.VI.1928 r. liczyła 82.218 pozycji biblijograficznych. W okresie sprawozdawczym opracowano 10.902 nowe pozycje i sprawdzono 10.979 pozycji dawnych, czyli opracowano ogółem 21.881 pozycję. Z Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie przybyło 7.736 nowych i sprawdzono 6.786 dawnych pozycji, z Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie przybyło 3.128 nowych i sprawdzono 4.185 dawnych poz., z innych źródeł przybyło 38 nowych i sprawdzono 8 dawnych poz. Stan kartoteki w dniu 30.VI.1929 r. wynosił zatem 93.120 pozycji biblijograficznych.

4. Komisja historii nauk i filozofji.

W okresie sprawozdawczym Komisja posiedzeń nie odbywała.

5. Komisja historyczna.

Po ustąpieniu Przewodniczącego Komisji działalność jej polegała w okresie sprawozdawczym jedynie na przygotowywaniu do druku i wydawaniu dalszych zeszytów „Roczników” Komisji.

6. Sekcja Orientalistyczna.

Obowiązki Przewodniczącego Sekcji pełnił Ks. Wilhelm Michalski, Sekretarzem był p. Franciszek St. Michalski.

W okresie sprawozdawczym Sekcja nie odbyła żadnego posiedzenia, a działalność jej polegała wyłącznie na powiększaniu zbiorów bibliotecznych przez zakup i wymianę wydawnictw.

7. Sekcja Meteorologiczna Komisji Fizjograficznej.

Przewodniczącym Sekcji był p. Stefan Hłasko-Hłasek, a Sekretarzem — p. Romuald Gumiński.

W okresie sprawozdawczym Sekcja odbyła dwa posiedzenia: 24.X.1928 r. i 2.I.1929 r. Na pierwszym z nich p. Władysław Niebrzydowski wygłosił referat p.t.: „Współczesna służba meteorologiczna w Anglii”, na drugim zaś — p. Edward Stenz wygłosił referat p. t.: „O przebiegu temperatury na wyżynie Boliwijskiej”.

C. Działalność Gabinetów i Zakładów Badawczych.

1. Gabinet Filologiczny.

Kierownikiem Gabinetu był w okresie sprawozdawczym p. Gabrjel Korbut.

Praca w Gabinetcie skupiała się głównie około dwu wydawnictw, przez Gabinet przedsięwziętych i prowadzonych. Dzięki uzyskaniu z Funduszu Kultury Narodowej znacznej kwoty na kontynuację pracy nad przygotowaniem do druku dzieł pisarzy polskich z drugiej połowy XVIII-go i pierwszej ćwierci XIX-go wieku w kompletnych i krytycznych wydaniach, zainicjowane jeszcze w r. 1917 przez Gabinet Filologiczny wydawnictwo zbliża się do urzeczywistnienia. Praca w roku ubiegłym rozłożona była na 6-ciu współpracowników, którzy tekst pism źródłowo opracowywali,

sięgając do rękopisów i pierwodruków. Cztery tomy są już gotowe do wydania, a mianowicie: tom I zbiorowej edycji dzieł Kazimierza Brodzińskiego (w opracowaniu Dr. Aleksandra Łuckiego z Krakowa), który zawierać będzie „Pisma krytyczne i estetyczne”; oraz dzieła jednego z wybitnych preromantyków naszych, Tymona Zaborowskiego, poraz pierwszy w wydaniu zbiorowym skupione; opracowała je na podstawie rękopisów, rozproszonych po różnych bibliotekach w Polsce, p. Marja Danielewiczowa, autorka cennej monografii o Zaborowskim. Druk tych tomów wydawnictwa rozpocznie się natychmiast po otrzymaniu z Funduszu Kultury Narodowej potrzebnych na to środków.

Drugim przedsięwzięciem, prowadzonym w roku ubiegłym przez Gabinet Filologiczny, było wydanie ponowne, znacznie zwiększone, oddawna wyczerpanej 4-tomowej „Literatury Polskiej” Gabryela Korbuta, doprowadzonej do r. 1914. Dwa pierwsze tomy są już prawie w całości wydrukowane, tom 3-ci i 4-ty wyjdą w ciągu roku przyszedłego.

Biblioteka Gabinetu Filologicznego wzbogaciła się w ciągu roku szeregiem wydawnictw i dzieł z zakresu historii literatury polskiej i powszechnej oraz językoznawstwa. Biblioteka czynna była przez cały rok, z wyjątkiem dwu miesięcy wakacyjnych.

2. Gabinet Matematyczny.

Kierownikiem Gabinetu był p. Samuel Dickstein, Sekretarzem — p. Bronisław Piekarski.

W roku sprawozdawczym przystąpiono do opracowania nowego fundamentalnego inwentarza biblioteki Gabinetu, przyczem wpisano już około 1.000 numerów dzieł i broszur. Biblioteka liczy obecnie 6.789 numerów dzieł i 284 numery czasopism, których liczba dochodzi do 2.400 tomów. W okresie sprawozdawczym biblioteka powiększyła się o 209 książek i broszur oraz o 631 zeszytów czasopism, ofiarowanych przez Kierownika Gabinetu.

Przy Gabcinie czynna była czytelnia, z której korzystali zarówno członkowie T. N. W., jak i osoby pracujące naukowo, oraz osoby, przygotowujące rozprawy na stopnie naukowe.

Większość dzieł i czasopism z powodu braku środków jest nieoprawna, wskutek czego nie może być należycie konserwowana. Dotkliwy brak funduszków odbija się także na pracy nad

katalogowaniem i inwentaryzowaniem, która prowadzona jest b. powoli, tak, iż z konieczności wszystkie książki i broszury, które przybyły w ciągu ostatnich lat, mają tymczasowe karty katalogowe.

3. Gabinet Meteorologiczny.

Gabinet w okresie sprawozdawczym czynny nie był.

4. Gabinet Nauk Historycznych.

Kierownikiem Gabinetu był p. Marcei Handelsman, starszym asystentem — p. Aleksy Bachulski, obowiązki młodszej asystentki pełniła honorowo p. Halina Bachulska.

Biblioteka Gabinetu liczy obecnie 2.699 numerów dzieł skatalogowanych, t. j. o 48 więcej, niż w roku ubiegłym. Poza-tem z wydawnictw ciągłych i periodycznych w okresie sprawozdawczym wpłynęło 57 vol., które zostały skatalogowane pod właściwymi numerami, już wpisanymi do inwentarza biblioteki Gabinetu. Książki te otrzymał Gabinet drogą wymiany wydawnictw, lub w postaci darów osób prywatnych.

Z księgozbioru Gabinetu korzystało 1.296 osób, Gabinet pośredniczył nadto w sprowadzaniu dzieł z innych bibliotek warszawskich (Biblioteka Uniwersytecka, Biblioteka Krasieńskich, biblioteki prywatne), oraz zamiejscowych (Biblioteka Jagiellońska, Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Książnica Miejska im. Kopernika w Toruniu).

Prowadzone w Gabinetecie Nauk Historycznych pod kierunkiem p. H. Bachulskiej prace nad biblijografią historii polskiej nowożytnej (kontynuacja biblijografii Ludwika Finkla) posunęły się w okresie sprawozdawczym znacznie naprzód przedewszystkiem dzięki życzliwej opiece p. Dyrektora Stefana Dembego, który tak ważne i niezbędne dzieło chce w możliwie krótkim czasie doprowadzić do końca. Na prowadzenie prac biblijograficznych w okresie sprawozdawczym Ministerstwo W. R. i O. P. przyznało zasiłek w kwocie 8.000 zł., dzięki czemu oprócz kierowniczkii mogły stale pracować nad biblijografią trzy — a od czerwca nawet cztery — osoby (pp.: Marja Arnoldowa, Wanda Konarska, Michał Szulkin i Aleksander Wilkoszewski). Prace prowadzono w dwu kierunkach: 1) zbierania w dalszym ciągu nowych materiałów biblijograficznych oraz opracowywania powtórnie dzieł już przerobionych z uwzględnieniem ram chronologicznych

1815—1914, w związku z czem przybyło około 17.000 kartek bibliograficznych, 2) przygotowywania zebranego materiału do mającego się wkrótce rozpocząć układu rzeczowego bibliografii; w tym celu rozłożone zostały alfabetycznie od litery K do końca — wszystkie kartki t. zw. drugiego egzemplarza, oraz skopjowane kartki, posiadane w jednym egzemplarzu.

5. Instytut Biologii Doświadczalnej im. Marcelego Nenckiego.

Przewodniczącym Instytutu był p. Romuald Minkiewicz, Sekretarzem — p. Mieczysław Bogucki, Skarbnikiem — p. Jan Dembowski.

W skład Instytutu wchodziły: a) Zakład Biologii Ogólnej, b) Zakład Biometriki, c) Zakład Fizjologii, d) Zakład Morfologii Doświadczalnej, e) Stacja Hydrobiologiczna na Wigrach, f) Biblioteka i g) warsztat mechaniczny.

a) Zakład Biologii Ogólnej.

Kierownikiem Zakładu był p. Romuald Minkiewicz, starszą asystentką — p. Stanisława Dembowska, młodszym asystentem — p. Zygmunt Czerniewski, laborantem — p. Henryk Teleżyński.

W Zakładzie wykonane zostały prace następujące: p. R. Minkiewicz: 1) Możliwości autochromatyczne oka ludzkiego. Cz. II. U kresu wytrzymałości (po francusku). 2) Czynniki optyczne w ubarwieniu żab wodnych (po francusku). 3) Analiza jednostek morfologicznych szaty barwnej żab wodnych bez eksperymentu genetycznego (po francusku). P. Z. Czerniewski — Studja biologiczne nad *Spirostomum ambiguum*. Cz. I.

b) Zakład Biometriki.

Kierownikiem Zakładu był p. Jerzy Spława-Neyman, laborantami — pp.: Stanisław Kołodziejczyk i Irena Staniewska, współpracownikami — pp.: Ewa Estreicherówna, Karolina Iwaszkiewiczówna, Janina Kossiasonówna, Flora Neugebauer, Danuta Niemczewska, Waclaw Pytkowski i Henryka Rzączyńska.

Zakład został zorganizowany dzięki poparciu Zarządu Funduszu Kultury Narodowej. Wobec braku odpowiedniego pomieszczenia w gmachach T. N. W., mieści się prowizorycznie w lokalu Głównego Urzędu Statystycznego.

Z prac, wykonanych w Zakładzie, zostały już ogłoszone drukiem następujące: p. J. Neyman — 1) The theoretical basis of different methods of testing cereals. II. The method of parabolic curves. Scientific publications of K. Buszczyński. 2) Sur la limite de la vraisemblance de l'hypothèse. Comptes Rendus de l'Académie des Sciences t. 188.

c) Zakład Fizjologii.

Kierownikiem Zakładu był p. Kazimierz Białaszewicz, asystentami — pp.: Mieczysław Bogucki, Stanisław Kuczkowski i Włodzimierz Niemierko, współpracownikami — pp.: Ksawera Hołystówna, Edmund Kryszczyński, Janina Kurlandzka, Michał Laskowski, Stefania Librachówna, Halina Malinowska, Stella Sachsówna, Aleksander Steinberg, Ryszard Szretter, Genowefa Szwejkowska i Bronisław Zawadzki.

Z prac, wykonanych w Zakładzie, ogłoszono drukiem następujące: p. K. Białaszewicz — 1) Recherches sur la répartition des électrolytes dans le protoplasme des cellules ovulaires. Protoplasma t. 6. 2) L'ultrafiltration, appliquée aux recherches sur la repartition des électrolytes dans le cytoplasme. Annales de Physiologie t. 4. P. M. Bogucki — Wpływ ciśnienia osmotycznego na powstawanie periwitelinu w zapłodnionych jajach jeźowców. Acta Biologiae Experimentalis t. III. P. S. Kuczkowski — Badania nad zjawiskami wydzielniczo-chłonnymi w jelicie cienkim. I. Wydzielanie elektrolitów. Acta Biologiae Experimentalis t. III. P. Z. Krasińska — Przyczynek do energetyki kiełkowania słonecznika. Acta Biologiae Experimentalis t. III. P. W. Niemierko — Wpływ pracy na zawartość tłuszczów w mięśniach żaby. Acta Biologiae Experimentalis t. III. P. G. Szwejkowska — Recherches sur la physiologie de la maturation des oeufs d'Ascaris. Bull. de l'Acad. Polon. des Sciences 1928.

d) Zakład Morfologii Doświadczalnej.

Kierownikiem Zakładu był p. Jan Dembowski, laborantką — p. Olga Krauzówna, współpracownikiem — p. Markus Chejfec.

Z szeregu prac, prowadzonych w Zakładzie, wykonane zostały następujące: p. J. Dembowski — Wpływ warunków zewnętrznych na geotropizm, p. M. Chejfec — Długość życia *Paramecium* w związku z odżywianiem.

e) Stacja Hydrobiologiczna na Wigrach.

Kierownikiem Stacji był p. Alfred Lityński, asystentem — p. Zygmunt Koźmiński, laborantem — p. Włodzimierz Wasylenko, współpracownikami — pp.: Gustawa Adlerówna, Halina Kuczkowska i Stanisław Kuczkowski.

Dzięki wydatnemu zasiłkowi, uzyskanemu od Zarządu Funduszu Kultury Narodowej, ukończono w okresie sprawozdawczym budowę Stacji, oraz zaprowadzono niezbędne dla jej funkcjonowania urządzenia techniczno-naukowe. Prace te całkowicie pochłonęły czas i energję Kierownika i pracowników Stacji.

f) Biblioteka Instytutu.

Dzięki otrzymaniu cennej biblioteki po ś. p. Marcelim Nenckim księgozbiór Instytutu znacznie się powiększył. Stan jego w końcu okresu sprawozdawczego wynosił: czasopism 2.993 tomy, książek 2.268 tomów, odbitek skatalogowanych 5.200 egzemplarzy. Z Biblioteki Instytutu korzystało 60 osób, które wypożyczyły łącznie około 500 tomów.

W związku ze wzmożoną działalnością wydawniczą Instytut prowadził ożywioną wymianę wydawnictw. W okresie sprawozdawczym otrzymano w drodze wymiany 119 wydawnictw zagranicznych i 19 krajowych. Ogłoszono drukiem w tym czasie: 1) Archiwum Hydrobiologii i Rybactwa t. III z 1-2, 2) Acta Biologiae Experimentalis t. III, 3) Sprawozdanie z działalności Instytutu za lata 1920-1927 w języku angielskim.

6. Instytut Nauk Antropologicznych.

Przewodniczącym Instytutu był p. Kazimierz Stołyhwo, Zastępcą Przewodniczącego — p. Stanisław Poniatowski, Sekretarzem — p. Stefan Krukowski.

W skład Instytutu wchodziły: a) Zakład Antropologii i Muzeum Antropologiczne, b) Zakład Etnologii, c) Zakład Archeologii, d) Biblioteka, e) Sekcja posiedzeń naukowych.

a) Zakład Antropologii i Muzeum Antropologiczne.

Kierownikiem Zakładu był p. Kazimierz Stołyhwo, asystentką — p. Eugenia Stołyhwowa, laborantami nieetatowymi — pp.: Włodzimierz Iwanowicz, Tadeusz Modrzewski, Jadwiga

Pągowska i Piotr Wójciak, pracownikami — pp.: Róża Felixówna, Ewa Kuźniarówna i Piotr Pilipczuk.

W okresie sprawozdawczym wykonano w Zakładzie następujące prace: p. K. Stołyhwo: 1) Types of Man in Poland (American Journal of Physical Anthropology, Volume XII Nr. 3 Washington, 1929), 2) Zróżnicowanie rasowe Kaszubów (Pamiętnik Instytutu Bałtyckiego. Serja: Balticum, zeszyt 1. Toruń, 1929), 3) Zagadnienie konstytucji płciowej kobiety (referat, przedstawiony na posiedzeniu Wydziału IV-go T. N. W. dnia 23.V.1929 r., drukuje się w Ginekologii Polskiej), 4) Zagadnienie typów antropologicznych (referat programowy, przedstawiony na XIII Zjeździe Lekarzy i Przyrodników Polskich w Wilnie, będzie ogłoszony w księdze pamiątkowej Zjazdu). P. E. Stołyhwowa: 1) W sprawie prognatyizmu zębodołowego u człowieka (komunikat, przedstawiony na XIII Zjeździe Lekarzy i Przyrodników Polskich w Wilnie), 2) Naczynia z grobu skrzynkowego w Smoszewie (Światowit t. XIII). PP.: W. Iwanowicz i P. Wójciak — Zarys antropologii (podręcznik antropologii dla stud. med., ogłoszony drukiem przez Koło Med. S. U. W. 1928, Warszawa).

b) Zakład Etnologii.

Kierownikiem Zakładu był p. Stanisław Poniatowski, młodszą asystentką — p. Kazimiera Zawistowicz-Kintopfowa, współpracownikiem naukowym — p. Czesław Pietkiewicz. Nadto pracowali w Zakładzie, korzystając z jego urządzeń i pomocy przy opracowywaniu różnych tematów etnologicznych pp.: Jadwiga Chełmińska, Jan Manugiewicz i Halina Żółtowska.

P. St. Poniatowski opracował zwyczaje pochówkowe oraz napisał pracę p. t. „Geneza łuku tryumfalnego”, p. K. Zawistowicz-Kintopfowa opracowywała część II-gą swej pracy o zwyczajach weselnych, p. Cz. Pietkiewicz napisał tom II-gi pracy swej o „Polesiu Rzeczyckiem”.

Prócz tego p. Poniatowski kierował drukiem „Przysłów białoruskich” ś. p. Michała Federowskiego. W pracy tej pomagali mu pp.: Czesław Pietkiewicz i Romuald Ziemkiewicz.

c) Zakład Archeologii.

Kierownikiem Zakładu był p. Stefan Krukowski, który w okresie sprawozdawczym opracował część tematu: „Istota

i przemiany zapinek słowacko-podhalańskich”, oraz wykonał następujące prace: 1) Pierwsza charakterystyka stanowiska Krzemionki na podstawie jego pozostałości nakopalnianych, 2) O stanowisku w Górze Puławskiej.

d) Biblioteka Instytutu.

Kierownikiem Biblioteki był p. Stanisław Poniatowski, bibliotekarką — p. Kazimiera Zawistowicz-Kintopfowa.

W okresie sprawozdawczym Biblioteka wzrastała głównie dzięki darom oraz wydawnictwom, otrzymywanym wzamian za wydawane przez Instytut „Archiwum Nauk Antropologicznych”. Inwentarz Biblioteki, liczący w dniu 30. VI. 1928 r. 5.220 vol., zwiększył się o 245 vol., wynosząc w dniu 30. VI. 1929 r. 5.465 vol. Znacznie wzrosła ilość wydawnictw perjodycznych, a mianowicie ze 101 do 122, głównie na skutek rozszerzenia stosunków wymiennych z instytucjami naukowymi zagranicznymi. Instytut prowadzi wymianę wydawnictw ze 105 instytucjami naukowymi, w czym jest 15 krajowych i 90 zagranicznych.

Organem Instytutu Nauk Antropologicznych T. N. W. i Oddziału Polskiego Międzynarodowego Instytutu Antropologii jest „Archiwum Nauk Antropologicznych”, w którym w okresie sprawozdawczym ogłoszona została praca p. Henryka Szpidbauma „O typach Żydów jasnowłosych w Polsce” (A. N. A. tom III, dział A, Nr. 4).

e) Sekcja posiedzeń naukowych Instytutu.

Sekcja powyższa, obejmująca wszystkie działy nauk, reprezentowanych w Instytucie, stanowi jednocześnie Oddział Polski Międzynarodowego Instytutu Antropologii, mający na celu ześrodkowanie w sobie działalności w zakresie nauk antropologicznych w Polsce oraz reprezentację tej działalności zagranicą.

Przewodniczącym Sekcji był p. Kazimierz Stołyhwo, Zastępcą Przewodniczącego — p. Stanisław Poniatowski, Sekretarzem — p. Eugenia Stołyhkowa, Zastępcą Sekretarza — p. Kazimiera Zawistowicz-Kintopfowa.

W okresie sprawozdawczym Sekcja odbyła 12 posiedzeń, na których przedstawiono poniższe referaty.

1. 17.X.1928 r. Pietkiewicz Czesław — Krzyż i djabeł w wierzeniach Białorusinów.

2. 17.X.1928 r. Stołyhwo Kazimierz — Sprawozdanie ze zjazdu anatomów i antropologów w Leningradzie w grudniu 1927 r.

3. 7.XI.1928 r. Przeworski Stefan — Z nowszych badań nad osadnictwem starożytnej Anatolji.

4. 28.XI.1928 r. Bałaban Majer — Geneza Kabały praktycznej u Żydów.

5. 6.II.1929 r. Frankowski Eugenjusz — Spinki góralskie.

6. 27.II.1929 r. Pietkiewicz Czesław — Dusza i śmierć w wierzeniach Białorusinów.

7. 6.III.1929 r. Krukowski Stefan — Istota, przemiany i pochodzenie zapinek „sercowych” i krążkowych słowacko-podhalańskich.

8. 13.III.1929 r. Chętnik Adam — Pożywienie u Kurpiów.

9. 10.IV.1929 r. Szpidbaum Henryk — zademonstrował przypadek akromegalji z I kliniki chorób wewnętrznych U.W.

10. 10.IV.1929 r. Szpidbaum Henryk — O typach Żydów jasnowłosych w Polsce.

11. 17.IV.1929 r. Jakimowicz Roman — O pochodzeniu ozdób srebrnych znajdujących w skarbach wczesno-historycznych.

12. 14.V.1929 r. Lipiec-Szwarcowa Domicella — Rozwój fizyczny i skład rasowy Żydów województwa warszawskiego.

13. 22.V.1929 r. Pietkiewicz Czesław — Z etnografji Polesia Wołyńskiego. Wieś Czorcze.

14. 29.V.1929 r. Stołyhwo Kazimierz — Klasyfikacja konstytucji płciowej kobiety.

7. Muzeum Archeologiczne im. Erazma Majewskiego.

Dyrektorem Muzeum był p. Włodzimierz Antoniewicz, asystantką wolontariuszką — p. Janina Rosenówna, preparatorem zabytków — p. Kazimierz Kuc.

Znaczny postęp prac około odbudowy lokalu muzealnego na III p. Pałacu Staszica przybliżyła do wyczekiwanego końca sprawę odpowiedniego urządzenia i otwarcia Muzeum. Na skutek przesunięć lokalowych w Pałacu Staszica przeniesiono zbiory muzealne z dotychczasowego prowizorycznego lokalu magazyno-

wego do sali, utworzonej z dawnego chóru i do nadbudowanych sal nad oficyną zachodnią, przydzielonych Zakładowi Archeologii Przedhistorycznej U. W. W nowym lokalu przeprowadzono skrupulatne oczyszczenie szaf i kolekcji muzealnych. Udostępniono też część zbiorów do użytku polskich i obcych badaczy, z pośród których wymienić zwłaszcza należy: Prof. Dra. T. J. Arnégo i Prof. D-ra Birgera Nermana ze Sztokholmu, Prof. Ludwika Krzywickiego, D-ra L. Czikalenkę, Dr. J. Pasternaka i in.

Dzięki subwencji na wydawnictwa ukończono rozpoczęty jeszcze w r. 1924 przez p. K. Stołyhwę druk t. XII oraz rozpoczęto druk tomu XIII „Światowita”, organu Muzeum. Stosunki wymienne wzajemne za tomy „Światowita” zostaną nawiązane dopiero po przejęciu i uporządkowaniu cennej biblioteki archeologicznej ś. p. Prof. Dra Erazma Majewskiego, ofiarowanej przez p. Lucynę Majewską. Biblioteka ta znajdzie specjalne pomieszczenie w lokalu muzealnym po jego ukończeniu.

Jakkolwiek sytuacja finansowa Muzeum w porównaniu z latami poprzednimi znacznie się polepszyła, to jednak prace muzealne muszą być wciąż jeszcze ograniczone do ram najnieodzowniejszych.

Rozwój zbiorów zależy wszakże w dalszym ciągu jedynie od ofiarności publicznej. Do najcenniejszych darów należą naczynia gliniane, tworzące zawartość grobu ciałopalnego z okresu rzymskiego, przypadkiem odkrytego w Sadłowie w powiecie Rypińskim. Powiększyły one zbiory Muzeum dzięki pp.: Kretkowskim, właścicielom wsi Sadłowo, oraz p. inż. Jerzemu Chmielewskiemu, któremu nauka zawdzięcza ocalenie świetnie zachowanego całego naczynia t. zw. terra sigillata, drugiego tego rodzaju zabytku w Polsce. Dyrektor Muzeum zwiedził w Sadłowie miejsce odkrycia tego grobu i stwierdził, że nie zachowały się ślady istnienia tam większego cmentarzyska.

W okresie sprawozdawczym Dyrektor Muzeum wykonał i opublikował m. in. następujące prace: 1) Der in Stublo in Wolhynien aufgefundenen Bronzeschatz. „Eurasia Septentrionalis Antiqua” IV. 2) Czasy przedhistoryczne i wczesnodziejowe Ziemi Wileńskiej. „Wilno i Ziemia Wileńska”, 1929. 3) „Terra sigillata” odkryta w Sadłowie. „Księga pamiątkowa ku czci prof. Wł. Demetrykiewicza” Kraków-Poznań 1929.

8. Pracownia Fizyczna.

Kierownikiem Pracowni był p. Czesław Białobrzeski, a współpracownikami — pp.: Stanisław Mrozowski, Włodzimierz Ścisłowski i Piotr Zborowski.

Praca p. Ścisłowskiego nad promieniowaniem komórek półprzewodzących dała nowe i interesujące wyniki, które będą przedmiotem publikacji. Rozległy ten temat opracowywany jest w dalszym ciągu. Miejsce p. Ścisłowskiego zajął na krótki czas p. Liana, który pracuje nad zastosowaniem metody C. T. R. Wilsona. Ostatnio Pracownia została przystosowana do prac optycznych i będą w niej prowadzone prace przez pp.: Mrozowskiego i Zborowskiego.

Pracownia korzystała z subwencji, przyznanej przez Ministerstwo W. R. i O. P. Wydziałowi Badań Ścisłych Instytutu Fizycznego przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, oraz z czasopiśm i książek tego Instytutu.

9. Pracownia Mineralogiczna.

Kierownikiem Pracowni był p. Stanisław Józef Thugutt, a współpracownikami — pp.: Eugenia Chlipalska i Antoni Morawiecki.

W okresie sprawozdawczym wykonane zostały w Pracowni następujące prace: p. St. J. Thugutt — 1) O rozpuszczalności kwarcu w wodzie przekroplonej, 2) O roztworach koloidalnych kalcytu i aragonitu, 3) O rozpuszczalności lublinitu w wodzie przekroplonej; p. A. Morawiecki — 1) Obszar fosforytonośny Bukówny i Oleszowa na Opolu Małopolskim, 2) Obszar fosforytonośny Oknian, Odaj, Budzynia, Delawy i Doliny na Opolu Małopolskim, 3) Obszar fosforytonośny Isakowa, Podwerbiec, Niezwisk, Harasymowa, Rakowca i Semenówki; p. E. Chlipalska badała w dalszym ciągu skalenie utworów pegmatytowych.

Pod redakcją p. St. J. Thugutta wydany został tom IV-ty „Archiwum Mineralogicznego”.

Drogą wymiany za powyższe „Archiwum” Pracownia otrzymała 29 wydawnictw perjodycznych zagranicznych, czyli o 8 więcej, aniżeli w roku ubiegłym, pozatem 13 wydawnictw perjodycznych krajowych i 222 dzieł i odbitek.

Biblioteka Pracowni posiada skatalogowanych dotąd 1.509 dzieł w 1.927 tomach, w czem 331 tomów czasopism.

Skromne środki Pracowni nie pozwoliły na zaangażowanie stałej siły pomocniczej. Katalogowaniem napływających dzieł zajmowała się osoba płatna od godziny.

10. Pracownia Neurobiologiczna.

Kierownikiem Pracowni był p. Edward Flatau, asystentem — p. Teofil Simchowicz, laborantką — p. Eugenja Achard, współpracownikami — pp.: Eufemjusz Herman, Bronisław Karbowski, Jakób Pinczewski, Salomea Bau-Prussakowa, Zygmunt Szymonowski i Natalja Zandowa.

W okresie sprawozdawczym wykonane zostały w Pracowni następujące prace: p. E. Flatau—1) Sur le traitement de la méningite séreuse par la radiothérapie et les solutions hypertoniques, 2) Sur l'épidémie d'inflammation disséminée du système nerveux en Pologne durant l'année 1928 et sur ses rapports avec l'encephalite léthargique, les atteintes du syst. nerv. au cours de certaines maladies infectieuses et les cas aigus de sclérose en plaques. PP.: T. Simchowicz i Wolff — Obwodowa postać nagminnego zapalenia mózgu. P. E. Herman — 1) Nakłucie aspiracyjne w nowotworach kości krzyżowej, 2) Wągrowatość układu nerwowego ośrodkowego. P. B. Karbowski — 1) W sprawie istniejących dróg między przestrzenią podpajęczynówkową mózgu i narządu słuchu u zwierząt i ludzi, 2) Badania doświadczalne nad wodociągiem ślimakowym u psa, królika i świnki morskiej. P. J. Mackiewicz— 1) O głejakach, 2) O nakłuciu międzylipijodolowem aspiracyjnym, 3) Medulloblastoma cerebelli, 4) — wspólnie z p. S. Prussakową — O nowotworach barwikowych ośrodkowego układu nerwowego, 5) — wspólnie z p. S. Prussakową — O histopatologicznym obrazie rozmiękczeń mózgu, przebiegającym pod postacią nowotworu. P. N. Zandowa — 1) O termoregulacji, 2) Teoria ruchu w świetle poglądów współczesnych, 3) Oliwki opuszkowe w stanach chorobowych, 4) Podstawy anatomiczne emprostotonus, 5) Wpływ roztworów hiper- i hipotonicznych na tkankę nerwową, 6) Histocyty a mikroglej, 7)— z p. J. Mackiewiczem — Brodawczak złośliwy splotu naczyniastego, 8) Splot naczyniasty (wydane po polsku i po francusku).

Z pośród prac powyższych jedynie praca p. N. Zandowej p. t. „Splot naczyniasty” wydana została w wydawnictwie „Monografie z Pracowni Neurobiologicznej T.N.W.” tom II, inne zaś prace drukowane były w „Sprawozdaniach z posiedzeń T.N.W.”

Biblioteka Pracowni liczy 100 tomów dzieł specjalnych.

11. Pracownia Radjologiczna.

Honorowym Kierownikiem Pracowni była p. Marja Skłodowska Curie, Kierownikiem — p. Ludwik Wertenstein, współpracownikami — pp.: Helena Dobrowolska, Henryk Herszfinkiel, Henryk Jędrzejowski, Irena Niewiedzka i Janina Tołwińska.

W okresie sprawozdawczym wykonane zostały w Pracowni następujące prace: p. L. Wertenstein — O odskoku β , p. H. Jędrzejowski — O ugrupowaniach ciał radjoaktywnych, pp. H. Jędrzejowski i H. Herszfinkiel — O warunkach powstawania ugrupowań atomów radjoaktywnych. Nadto prowadzono szereg prac, jak: O kondensacji radonu, Potencjał jonizacyjny radonu, Ciepło promieni β , Reakcje UX i in.

Biblioteka Pracowni liczy obecnie około 100 tomów dzieł specjalnych.

11 a. Oddział Chemji Koloidów Pracowni Radjologicznej.

Kierownikiem Oddziału był p. Hilary Jan Lachs, współpracownikami — pp.: Józef Biczny, Stefan Chwaliński i Józef Kronman.

W okresie sprawozdawczym prowadzono szereg prac, jak np.: Potencjał elektrokinetyczny, a szereg lijotropowy jonów, Kinytyka termicznego rozkładu dwuazowego estru etylowego, Oddzielenie żelaza od cynku na drodze elektromiareczkowania i in. Prace te nie zostały jeszcze ukończone.

Księgozbiór Oddziału liczy 28 tomów książek i 65 tomów czasopism specjalnych.

12. Obserwatorium Astronomiczne im. J. Jędrzejewicza.

W okresie sprawozdawczym Obserwatorium czynne nie było.

13. Biblioteka Centralna.

Kierownikiem Biblioteki był p. Marcei Handelsman, bibliotekarką — p. Henryka Szellerowa.

Biblioteka liczyła, podobnie, jak w roku ubiegłym, 13.191 numerów dzieł skatalogowanych. W okresie sprawozdawczym księgozbiór powiększył się o 250 vol. książek i 40 czasopism (w tem 25 polskich i 15 obcych), które jednak skatalogowane jeszcze nie zostały. Wobec braku środków księgozbiór powiększał się jedynie dzięki wydawnictwom, otrzymywanym w drodze wymiany, oraz darom instytucyj i osób, z pośród których wymienić zwłaszcza należy: Wojskowy Instytut Geograficzny, Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy, Ossolineum, Towarzystwo Polsko - Amerykańskie, Centralny Związek Kółek Rolniczych, Związek Rolniczych Zakładów Doświadczalnych, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, Ministerstwo Poczty i Telegrafów, Ministerstwo Komunikacji, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Izbę Rolniczą w Katowicach, oraz pp.: Prof. E. Backmana, prof. A. Divéky, prof. Sł. Miklaszewskiego i p. St. Woyzbuna.

P. H. Szellerowa opracowała biblijograficzny katalog wydawnictw T. N. W., który obecnie jest przygotowywany do druku.
